

دانیال شایگان | آفو

حذف ارز ترجیحی و انتقال ارز صادراتی به تالار دوم چه اثراتی دارد؟

ارز ترجیحی را دلال‌ها خوردند پس گران‌ش می‌کنیم!

حذف ارز تز ترجیحی و عرضه ارز صادراتی به تالار دوم به مهم‌ترین محورهای تغییرات ارزی کشور تبدیل شده است. در حالی که دولت همچنان حذف ارز ۲۸هزارو ۵۰۰ تومانی را تکذیب می‌کند، کمبود منابع ارزی و نامه ۵۱نماینده به سران قوا نشان می‌دهد این سیاست در آستانه اجراست. هم‌زمان، رئیس‌جمهور و سازمان برنامه ناکارآمدی ارز دولتی را تأیید کرده‌اند و اتاق بازرگانی نیز برای تبعات و سازوکارهای تازه آماده می‌شود.

■ ■ ■

حذف ارز ترجیحی و عرضه ارز حاصل از صادرات در تالار دوم از جمله تغییرات مهم در ساختار ارزی کشور است و در روزهای تأخیر به موضوعی داغ در میان کارشناسان و صاحب‌نظران تبدیل شده است. در شرایطی که سخنگوی دولت حذف ارز ترجیحی را تکذیب کرده‌است اما نمایندگان مجلس با توجه به کمبود منابع ارزی، حذف آن را نه تنها در بودجه ۱۴۰۵ بلکه در سال جاری ناگزیر می‌دانند و بر این اساس کشمکش میان دولت و مجلس در این باره وارد مرحله‌ای جدید شده است. بهارستان‌نشینان نگران تأثیرات تورمی و فشار بر اقشار ضعیف هستند و حذف ارز ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی بدون جبران معیشتی را نمی‌پذیرند. بر این اساس ۵۱نماینده در نامه‌ای به سران قوا درباره تبعات حذف ارز ترجیحی هشدار داده‌اند. با توجه به نامه اخیر رئیس‌جمهور درباره بودجه سال آینده و تأکید وی بر حذف ارز ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومان و همچنین اظهارات جدید رئیس سازمان برنامه و بودجه مبنی بر ناکارآمدی اثربخشی ارز دولتی در کنترل گرانی‌ها به نظر می‌رسد از سوی دولت تصمیمات مهمی در

مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور نیز به تازگی در بخشنامه تهیه و تنظیم لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور خطاب به اعضای هیئت دولت و دستگاه‌های اجرایی نوشت: «مصارف ارزی مانند واردات بنزین و گازوئیل و همچنین اختصاص ارز ترجیحی به کالاهای اساسی در عمل تمامی سهم دولت از منابع حاصل از صادرات نفت و گاز را به خود اختصاص

می‌دهد. به لحاظ منطق اقتصادی مداخلات دولت در بازار اتاق بازرگانی نیز در حال برگراری جساتی پیرامون اثرات این تصمیمات هستند. در کنار این مسئله بانک مرکزی اصلاح تدریجی این رویکرد، یکی از محورهای لایحه بودجه ۱۴۰۵ خواهد بود.»

■ **تغییرات بزرگ ارزی نیازمند ارزیابی دقیق**

محمود نجفی‌عرب، رئیس اتاق بازرگانی تهران نیز در سی‌ودومین جلسه هیئت نمایندگان اتاق بازرگانی تهران با اشاره به برنامه‌ریزی دولت برای حذف ارز ترجیحی و عرضه ارز حاصل از صادرات در تالار دوم این تصمیمات را تغییرات مهم در ساختار ارزی کشور دانست و گفت: «انتظار می‌رود اعضای هیئت نمایندگان با بررسی دقیق آثار اجرایی این سیاست، دیدگاه‌ها، ملاحظات و هشدارهای احتمالی را مطرح کنند تا اباعد اقتصادی، تولیدی و تجاری آن مورد مردم‌نمی‌رسد.»

وی افزود: «اتاق بازرگانی باید نقش فعال و اثرگذار خود را در بیان پیامدها و نیازهای فعالان اقتصادی حفظ کند و نسبت به تصمیمات کلان اقتصادی موضع کارشناسی و مستند ارائه دهد.»

■ **مخالفت مجلس با حذف ارز ترجیحی بدون سازوکار دقیق**
جعفر قادری، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس با اشاره به خبرهایی مبنی بر تصمیم دولت برای حذف ارز ترجیحی گفت: «دولت تقریباً تمام اعتبارات تخصیص یافته برای ارز ترجیحی را هزینه کرده و در حال حاضر با کمبود ارز مواجه است، بنابراین ناچار به حذف آن خواهد بود.»

وی افزود: «قلامی که برایشان ارز ترجیحی تخصیص یافته، در بازار با نرخ ارز آزاد قیمت‌گذاری می‌شوند که این امر منجر به ایجاد رانت برای واردکنندگان و عدم رسیدن ارز به دست مصرف‌کننده شده‌است.»

نایب‌رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس درباره راندازی تالار دوم ارزی از سوی بانک مرکزی نیز گفت: «عملکرد و ساز کار این بازار در مرکز مبادله ایران انگیزه‌های صادرکنندگان برای صادرات را افزایش می‌دهد.»

وی افزود: «یکی از مزیت‌های تالار دوم این است که قیمت‌گذاری‌ها در این بازار بدون دخالت مستقیم بانک مرکزی و فقط با توافق طرفین صورت می‌گیرد. همچنین فروش ارز در این تالار به دورش مستقیم و غیرمستقیم انجام می‌شود.»

نایب رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس توضیح داد: «در روش مستقیم، صادرکننده‌ای که قصد فروش ارز خود را دارد، با قیمت مدنظرش خریدار را که برای دریافت ارز ثبت سفارش کرده است، پیدا می‌کند و معامله انجام می‌شود. در روش غیرمستقیم نیز صادرکننده را حاصل از صادرات خود را با قیمت مورد نظر به بانک می‌سپارد و فروش ارز از طریق بانک انجام می‌گیرد.»

به گفته قادری، این ابزار بانک مرکزی موجب انتقال شفاف و مطمئن جریان ارز بین صادرکننده و واردکننده خواهد شد که مشکلات احتمالی اختلافات یا تأخیر در رفع تعهدات را نیز کاهش می‌دهد.

قادری افزود: «پیش از این ارزی مسافرتی از محل تالار اول تأمین می‌شد که قیمت آن اختلاف قابل توجهی با بازار آزاد داشت و همین مسئله رانتی برای مسافران ایجاد می‌کرد. همچنین مسافران خارجی که به ایران می‌آمدند، حساب ریالی برایشان افتتاح می‌شد و ارز آنها با نرخ تالار اول محاسبه و معادل ریالی آن پرداخت می‌شد که این امر نارضایتی آنها را به همراه داشت و باعث می‌شد برای فروش ارز خود به صرافی‌ها مراجعه کنند.»

وی گفت: «راه‌اندازی تالار دوم باعث می‌شود مسافران خارجی به جای مراجعه به صرافی‌ها و بازار غیررسمی برای فروش ارز خود و تبدیل آن به ریال به تالار دوم توافقی مراجعه کنند.»

نایب‌رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس گفت: «علاوه بر این پیش از این تولیدکنندگان ارز مورد نیاز برای واردات مواد اولیه خود را از تالار اول تأمین می‌کردند اما کالا را با قیمت ارز آزاد در بازار می‌فروختند که این مسئله موجب ایجاد رانت می‌شد. با راه‌اندازی تالار دوم، جلوی این رانت‌ها نیز گرفته خواهد شد.»

احمد انارکی، دیگر عضو کمیسیون اقتصادی مجلس نیز درباره تصمیمات ارزی دولت گفت: «فشر ضعیف جامعه نیازمند حداقل‌هاست و به‌ارز ترجیحی نیاز دارد.»

وی تأکید کرد: «پیش از حذف ارز ترجیحی و تکثرخی کردن ارز، باید تدبیر اساسی برای حمایت از این فشر اندیشیده شود.»

به گفته انارکی حذف ناگهانی ارز ترجیحی و افزایش قیمت کالاهای اساسی فشار مضاعفی بر مردم وارد خواهد کرد. وی پیش‌بینی کرد حذف ارز ترجیحی در مجلس رأی نخواهد آورد، زیرا شرایط اقتصادی موجود مناسب نیست.

■ **مخالفت مجلس با حذف ارز ترجیحی بدون سازوکار دقیق**
جعفر قادری، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس با اشاره به خبرهایی مبنی بر تصمیم دولت برای حذف ارز ترجیحی گفت: «دولت تقریباً تمام اعتبارات تخصیص یافته برای ارز ترجیحی را هزینه کرده و در حال حاضر با کمبود ارز مواجه است، بنابراین ناچار به حذف آن خواهد بود.»

■ **سناریوی جایگزین حذف ارز ۲۸هزار و ۵۰۰ تومانی روی میز**
در قانون بودجه ۱۴۰۱، بر حذف مشروط ارز ترجیحی تأکید و دولت موظف به ارائه کالا برگ الکترونیک شد. مجلس تأکید کرده بود در صورت حذف کالا از سیدار ارز ترجیحی، دولت باید از طریق کالا برگ الکترونیک، اثرات منفی آن را جبران کند. هم‌اکنون نیز نمایندگان مجلس بر ضرورت تمرکز دولت بر اجرای صحیح طرح کالا برگ الکترونیک تأکید دارند. عبدالکریم هاشمی نخل ابراهیمی، عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس با تشریح ضرورت اجرای صحیح و کامل طرح تأمین کالای اساسی برای دهک‌های کم‌برخوردار گفت: «در شرایط سخت تورمی و وضعیت دشوار معیشتی که امروز بر کشور حاکم است، اقشار کارگر، کارمند و گروه‌های مختلف با حقوق ثابت، بیش از همه تحت فشار قرار گرفته‌اند و حتی تأمین نیازهای اولیه زندگی برای بسیاری از آنان دشوار شده‌است.»

وی افزود: «بخشی از این اقشار در حالت عادی نیز برای تأمین حداقل معیشت با مشکل روبه‌رو هستند و با تشدید تورم، وضعیت آنان به مراتب سخت‌تر شده است. بر همین اساس، مجلس تکالیف روشنی برای دولت تعیین کرده تا بتواند بخشی از نیازهای اساسی این دهک‌ها را از طریق توزیع کالا برگ آن هم با قیمت ثابت جبران کند.»

هاشمی با انتقاد از هرگونه تأخیر یا اجرای ناقص این سیاست تصریح کرد: «ضرورت دارد دولت سازوکار دقیق، شفاف و کارآمدی برای اجرای این طرح پیش‌بینی کند تا کالا به‌صورت کامل، منظم و بدون تبعیض به دست مردم برسد. این اقدام باید با سرعت انجام شود و استمرار داشته باشد تا بتواند فشارهای اقتصادی بر دهک‌های پایین را کاهش دهد.» نخل ابراهیمی تأکید کرد: «هدف قانونگذار روشن است؛ حمایت واقعی از معیشت مردم. دولت باید بدون انحراف از حکم قانونی، این مسئولیت را به‌طور کامل و در زمان‌بندی مشخص اجرا کند.»

عبدالجلا ایسری، یکی دیگر از نمایندگان مجلس نیز در واکنش به نوسانات قیمتی کالاهای اساسی و ضرورت حمایت از معیشت خانوارها اجرای درست طرح کالا برگ الکترونیک را یک نیاز فوری و راهبردی برای کنترل بازار دانست و به‌خانه ملت گفت: «هدف از طراحی این طرح آن است که کالاهای ضروری زندگی مردم با قیمت عادلانه و قابل پیش‌بینی در اختیار همه اقشار قرار گیرد و امنیت غذایی کشور به مخاطره نیفتد.»

وی با بیان اینکه وظیفه دولت در اجرای کالا برگ، حمایت واقعی از سفره مردم است، تصریح کرد: «شرایط امروز بازار به گونه‌ای است که قیمت کالاهای در بسیاری از موارد روزانه تغییر می‌کند و این نوسان فشار زیادی را به معیشت خانوارها به‌ویژه اقشار حقوق‌بگیر و دهک‌های پایین وارد کرده است. بر همین اساس، دولت مکلف است با استفاده از ظرفیت‌های بودجه‌ای پیش‌بینی‌شده، از کوچک‌تر شدن سفره مردم جلوگیری کند.»

وی تأکید کرد: «اجرای کالا برگ باید بر اساس تخصیص کالای واقعی به مردم انجام گیرد نه صرفاً تزریق مقداری پول یا اعتبار ریالی. اگر کالا برگ به قیمت‌ها متصل شود با افزایش مداوم نرخ کالاها، سهم کاری و اقلام ضروری خانوارها کاهش می‌یابد اما اگر کالا برگ به جنس و اقلام اساسی گره بخورد، امنیت تغذیه و ثبات معیشتی خانواده‌های ایرانی تضمین خواهد شد.»

ایری با اشاره به اینکه منابع مالی اجرای این طرح در بودجه سالانه کشور دیده شده و کار کارشناسی آن انجام گرفته است، گفت: «اکنون نوبت دولت است که این بر نامه را به‌صورت عملیاتی و عادلانه اجرا کند. اجرای کارآمد کالا برگ نه تنها ابزار حمایتی از اقشار ضعیف است، بلکه می‌تواند موجب تنظیم بازار و کاهش التهاب قیمتی نیز شود.» فاطمه مقصودی، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس نیز با اشاره به اینکه دولت باید با دقت قانون مصوب مجلس درباره کالا برگ الکترونیک را اجرایی کند، گفت: «طرح کالا برگ الکترونیک می‌تواند تأثیری بر سفره اقشار آسیب‌پذیر جامعه

بگذارد، بنابراین دولت نباید به دنبال این باشد یا بهانه‌های متعدد این کالا برگ را از سفره دهک‌های جامعه بردارد یا اینکه بخواهد یک مبلغ مشخص را در این طرح بگنجد و همین اعتبار را در قالب کالا برگ الکترونیک واریز کند.» وی افزود: «حرف دولت این است که می‌خواهد رقم ثابت و تعیین شده را به صورت ماهانه به عنوان کالا برگ الکترونیک به حساب خانوار واریز کند اما دولت‌مردان باید متوجه باشند که ما شاهد تورم در نظام اقتصادی هستیم و نمی‌شود رقم و مبلغ مشخصی را تعیین و به حساب خانوار واریز کرد، زیرا به مرور زمان این مبلغ مشخصی ارزش خود را از دست می‌دهد.» عضو کمیسیون اقتصادی مجلس بیان کرد: «معتمد باید همان تعداد اقلام اساسی که در کالا برگ الکترونیک مشخص شده است به قیمت ثابت در طول سال به خانوار داده شود و اگر افزایش قیمتی را شاهد بودیم نیز مابه‌التفاوت آن را دولت بپردازد.»

حسینعلی حاجی‌دلیگانی، نایب رئیس کمیسیون اصل نود مجلس نیز در انتقاد به عدم اجرای صحیح قانون اسوی دولت برای عملیاتی کردن کالا برگ الکترونیک در آبان ماه گفت: «ظواهر برخی وزرای دولت برنامه‌ای برای اجرای قانون ندارند، بنابراین قطعا بر خورد جدی با استنکاف دولت از اجرای قانون را در این زمینه کلیلد خواهیم زد.»

وی تصریح کرد: «هم‌اکنون در حالی که دو روز بیشتر از پایان آبان ماه باقی نمانده هنوز این مهم اجرایی نشده است. ضمن اینکه پیش از این سخنگوی دولت به نوعی تلاش کرد این موضوع را از آذهان مردم پاک کند به این صورت که سید کالا را همان کالا برگ جلوه داد، در حالی که بر اساس قانون منظور از کالا برگ الکترونیک توزیع سبد کالا نیست بلکه کالا برگی است که معتمدی حداقل ۱۰ قلم کالای اساسی مردم در آن دیده‌شود که اعتبارات لازم برای آن را در قانون بودجه کل کشور مصوب کردیم، بنابراین عدم اجرای آن تخلف آشکار دولت است.»

با توجه به اینکه تأمین منابع اجرای کالا برگ اما و اگرهای فراوانی دارد باید دید دولت برای اجرای آن چه برنامه مشخصی دارد و آیا قرار است منابع حاصل از حذف احتمالی ارز ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی در زمینه کالا برگ اختصاص یابد یا خیر؟

■ **اصلاحات ارزی در پیچ حساس**

تحولات اخیر در سیاست ارزی کشور، ضرورتی را برای ترجیحی ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی و انتقال ارز صادراتی به تالار دوم، نشانه‌آغاز یکی از جدی‌ترین بازنگری‌های ساختار ارزی طی سال‌های اخیر است. اجماع نسبی میان دولت، مجلس، سازمان برنامه و حتی اتاق بازرگانی در براسره رانتزا بودن ارز ترجیحی، ناکارآمدی آن در مهار قیمت‌ها و تحمیل بار سنگین بر منابع ارزی کشور نشان می‌دهد ادامه این سیاست در شکل فعلی تقریباً ناممکن شده‌است.

با این حال، نقطه اختلاف اصلی نه در ضرورت اصلاح، بلکه در چگونگی و زمان‌بندی اجرای آن است. دولت با کمبود منابع ارزی مواجه است و حذف ارز ترجیحی را اجتناب‌ناپذیر می‌داند؛ در مقابل، مجلس هشدار می‌دهد این اقدام بدون سازوکار دقیق جبران معیشتی می‌تواند فشار سنگینی بر دهک‌های پایین و حقوق‌بگیران وارد کند.

در این میان، کالا برگ الکترونیک مهم‌ترین ابزار حمایتی مدنظر قانونگذار است؛ ابزاری که طبق قانون باید کالامحور، با قیمت ثابت و مبتنی بر اقلام واقعی باشد. تأخیر دولت در اجرای این سیاست و نگرانی از نبود منابع مالی پایدار، ریسک‌های اقتصادی و اجتماعی این روند را افزایش داده است. به‌طور کلی، سیاست ارزی جدید زمانی می‌تواند موفق و کم‌تنش باشد که حذف ارز ترجیحی به تدریج و همراه با کالا برگ واقعی و پایدار اجرا شود. تالار دوم به گونه‌ای مدیریت شود که تنش‌های قیمتی وارداتی را کاهش دهد، نه تشدید. دولت پیش از هر اقدام، نقشه روشن منابع و مصارف بارانه‌ای ارائه دهد. سیاست‌ها به‌جای تصمیمات مقطعی، در قالب یک بسته جامع اصلاح ارزی و معیشتی دنبال شود و در غیر این صورت، هر گونه اقدام شتاب‌زده می‌تواند موجب شوک قیمتی، افزایش نارضایتی و تضعیف اعتماد عمومی شود.

فراهم می‌کند تا بر نامه‌ریزی تولید در ماه‌های آینده هدفمندتر انجام شود. افزایش ۳۴ درصدی عرضه در مقایسه با سال قبل نشان می‌دهد بخش دام طی ماه‌های گذشته از برخی گره‌ها عبور کرده و امکان توسعه بیشتری یافته است. این روند اگر با سیاست‌های حمایتی مناسب همراه شود، می‌تواند ظرفیت تولید را تثبیت کند و فشارهای ناشی از نوسانات قیمت نهاده‌ها را کاهش دهد. بخش قابل توجهی از موفقیت در این زمینه به مدیریت بازار خوراک دام، بهبود دسترسی به خدمات دامپزشکی، تثبیت سیاست‌های ارزی مرتبط با واردات نهاده و حمایت از تولیدکنندگان کوچک وابسته است.

از سوی دیگر، افزایش عرضه رسمی بدون مدیریت صحیح می‌تواند به افت قیمت تولیدکننده بینجامد و در بلندمدت انگیزه تولید را کاهش دهد. بنابراین لازم است میان عرضه، تقاضا و سیاست‌های حمایتی توازن ایجاد گردد تا هم مصرف‌کننده با قیمت مناسب روبه‌رو شود و هم دامدار توان ادامه تولید داشته باشد. نقش کشتارگاه‌ها در این چرخه بسیار کلیدی است، زیرا این مراکز نقطه اتصال دام زنده و بازار مصرف هستند و کیفیت، بهداشت و شفافیت عرضه در آنها تعیین‌کننده سلامت بازار است.

تحولات عرضه رسمی گوشت در تازه‌ترین گزارش رسمی منتشر شد

رشد عرضه گوشت قرمز

داده‌های منتشر شده درباره عملکرد کشتارگاه‌های رسمی کشور در مهر ۱۴۰۴ از افزایش قابل توجه عرضه گوشت قرمز حکایت دارد و تغییرات ایجادشده در ترکیب گونه‌های دامی تصویری روشن از وضعیت اقتصادی این بازار ارائه می‌کند

گوساله با ۲۵/۷۶۰ تن اصلی‌ترین بخش عرضه را تشکیل می‌دهد و با سهم ۵۵/۸۴ درصدی، همچنان محور اصلی افزایش یافته و ترکیب گونه‌های دامی، سهم گروه‌های اصلی و میزان تغییرات در مقایسه با سال قبل وضعیت متفاوتی را رقم زده است. این نتیجه‌ظرفیت تولید، شرایط عرضه، نحوه مدیریت زنجیره تأمین و جهت‌گیری سیاستگذاری اقتصادی در حوزه دام را نیز بر جسته می‌سازد. رشد ثبت‌شده در تولید گوشت، با توجه به سهم بالای گاو و گوساله و وزن قابل توجه گوسفند و بره، از بازار آبی نسبی بخش دام سبک و سنگین خیر می‌دهد. افزایش عرضه نسبت به ماه مشابه سال قبل در کنار بهبود اندک نسبت به ماه گذشته، نشان می‌دهد کشتارگاه‌های رسمی توانسته‌اند بخشی از فشارهای وارد شده بر بازار را کاهش دهند و مسیر جدیدی برای تنظیم بازار ترسیم کنند. ■ ■ ■

گزارش تازه منتشر شده از عملکرد کشتارگاه‌های رسمی کشور در مهر ۱۴۰۴ نشان می‌دهد روند عرضه گوشت قرمز در این ماه به نقطه‌ای رسیده که می‌تواند بخش قابل توجهی از تحولات بازار پروتئین کشور را توضیح دهد. این گزارش وزن کل گوشت قرمز عرضه شده را ۴۶/۱۳۵ تن اعلام می‌کند و توضیح می‌دهد که چگونه ترکیب تولید میان گونه‌های مختلف دامی تغییر کرده و سهم هر گروه به‌طور مشخص چه تأثیری بر حجم نهایی عرضه گذاشته است. بر اساس داده‌ها، گوشت گاو و

خرده‌فروشی تأثیر بگذارد. رشد ۲۹ درصدی تولید بز و بزغاله نیز حکایت از آن دارد که این گونه در بسیاری از مناطق روستایی و عشایری همچنان نقش مهمی در معیشت خانوارها دارد و ظرفیت تولید آن به‌ویژه در مناطق گرم و خشک قابل اتکا باقی مانده است. این تغییرات نشان می‌دهد دام سبک در کنار دام سنگین همچنان نقطه توازن بازار محسوب می‌شود و هر گونه تحول در این حوزه می‌تواند جریان عرضه را تغییر دهد. بخش دیگری از گزارش به تغییرات عرضه نسبت به ماه قبل اشاره می‌کند. داده‌ها نشان می‌دهد همین میزان عرضه گوشت قرمز در مهر ۱۴۰۴ نسبت به شهریور حدود ۲درصد افزایش یافته است. این روند حاکی از آن است که کشتارگاه‌های رسمی توانسته‌اند در مسیر افزایش تدریجی تولید حرکت و بخشی از نیاز بازار را با شیعی ملایم تأمین کنند. رشد ماهانه کوچک اما پایدار معمولاً نشان‌دهنده بهبود شرایط تولید و کاهش فشارهای ناشی از نوسانات قیمتی نهاده‌هاست. این روند همچنین بیانگر آن است که دامداران توانسته‌اند در ماه پیش از مهر بخشی از دام آماده کشتار را نگه دارند یا با توجه به شرایط بازار، کشتار را در مهر افزایش دهند.

نکته دیگری که در گزارش به آن اشاره شده، سهم قابل توجه کشتار خارج از کشتارگاه‌های رسمی است. این گزارش تأکید می‌کند بخشی از کشتار دام سبک در خارج از سیستم رسمی انجام می‌شود و به همین دلیل در این آمار لحاظ نشده است. این موضوع تصویری دوگانه از بازار عرضه ایجاد می‌کند، زیرا از یک‌سو آمار رسمی افزایش